

V Praze, 26. února 2025

Mezinárodní dny proti rasismu 2026

Milí přátelé, sestry a bratři duchovní z Církve Československé husitské,

srdečně vás zdravím na počátku postní doby a zasílám kazatelskou přípravu na bohoslužbu, vytvořenou studenty-faráři z online kroužku hebrejštiny k letošním Mezinárodním dnům proti rasismu. České dny proti rasismu začínají 21. března a nikdy nekončí... Letošní ročník má za téma „Neviditelní hrdinové mezi námi“, a tak jsme připravili bohoslužbu o neviditelných – anonymních hrdinech z příběhu uzdravení Námána ze Sýrie (2Kr 5).

Také letos se kromě toho na různých místech odehrají větší i menší akce. Jejich přehled umístíme na interaktivní mapu na našich stránkách [Mezinárodní dny proti rasismu v Česku](#). Nyní je vhodný čas k přemýšlení, jak se letos zapojit. Rád bych vás k tomu povzbudil. Menší akce, která umožní vzájemné setkání a opakuje se 1x ročně, se může stát dobrým zvykem, postupně se rozšiřovat a ovlivňovat jak atmosféru v křesťanském sboru, tak také v jeho okolí. Ve své zprávě o loňské činnosti faráře pro menšiny jsem uvedl, že v současnosti pokládám za jeden z nejdůležitějších úkolů církve i české společnosti pomoci k integraci naší významné ukrajinské menšiny. V posledních letech pravidelně 3x ročně spolupořádám modlitbu za Ukrajinu – 2 x v Praze a v Litomyšli. Na nárůstu počtu ukrajinských účastníků i na tom, jak se postupně mění a prohlubují naše vztahy směrem k přátelství, pozoruji, jaké mohou takovéto sporadické, ale pravidelné a dlouhodobé aktivity nést pozitivní plody.

Předloni jsem podnikl pokus o zatelefonování všem známým ke krátkému přátelskému rozhovoru o aktivitách proti rasismu. S dvouletým odstupem rád na rozhovory, které se povedly, vzpomínám, a tak si vám dovoluji zavolat i letos. Těším se na popovídání si s mnoha milými lidmi...

A přeji Vám vše dobré od našeho společného Pána!

Mikuláš Vymětal, evangelický farář pro menšiny (tel. 731473457)

Holčička a generál

Příprava bohoslužby k Mezinárodním dnům proti rasismu 2026 – 2Kr 5,1-19a

1. Uvedení

Tématem letošních Mezinárodních dnů proti rasismu jsou „Neviditelní hrdinové mezi námi“ – ti, kteří svou nenápadnou odvahou, laskavostí a vytrvalostí pomáhají udržovat důstojnost vlastní i druhých. V centru Námanova příběhu stojí bezejmenné zotročené děvčátko – člověk na samém okraji společnosti – které se stává klíčovou postavou pro uzdravení mocného muže. Díky ní příběh dobře končí. Text pracuje s řadou témat, důležitých pro mezinárodní dny proti rasismu – napětím mezi národy a náboženstvími, mocnými a bezmocnými, zdravými a nemocnými, otevřenými a těmi, kteří mají předsudky, pyšnými a pokornými

2. Výkladové poznámky a kontexty

Příběh o uzdravení aramejského generála je krásný – patří k těm poměrně známým, je umně literárně zkonstruován a v perikopě, kterou jsme vybrali, také dobře končí.

Historicky se příběh odehrává pravděpodobně v polovině devátého století před Kristem v dnes pozapomenutých královstvích Aramu (kral. Sýrii) a v Severním Izraeli. V Aramu vládne král Ben Hadad II. a v Izraeli Joram, mladší syn krále Achaba, jehož známe z příběhů s Eliášem a Jezabel. Z Bible víme, že Achab byl zraněn v bitvě s aramejským králem Ben Hadadem I., z nebiblických pramenů víme o bitvě u Karkaru (v roce 853 př. Kr.), kde se koalice králů (včetně Achaba a Ben Hadada I.) úspěšně postavila mocné Asýrii a vybojovala pro sebe víc než sto let nezávislosti.

Aramejské království mělo za hlavní město Damašek. Hlavním městem severního Izraele bylo Samaří (dnes se Samaří arabsky nazývá Nablus a hebrejsky Šomron). Byly to dva středně velké státy, příbuzné a s podobným jazykem – aramejštinou a hebrejštinou. Z náboženského hlediska sloužili Aramejci především Baalovi, ale věděli také o Bohu Izraele. Izraelci sloužili Hospodinu, ale také měli sklon k modloslužbě a uctívali Baala. Aramejci a Izraelci měli ambivalentní vztahy, většinou však spíše nepřátelské než přátelské. Po několika prohraných válkách byl uzavřen pro Izrael asymetrický mír. Aram je silnější, ale Izrael je stále nezávislý.

V 1–4: Zápletku příběhu je vyličeena umným popisem mocenských vztahů pomocí slov „velký“ a „malý“ a „před“ (hebrejsky *lifnej*): veliký muž a proti němu malé děvčátko. Po uzdravení se Námanovo tělo stává jako tělo „malého dítěte“ (v. 14). Náman stojí *před* svým pánem, děvče *před* svou paní a Náman se má postavit *před* proroka v Izraeli.

V 5–7: Popis ultimátního diplomatického dopisu od krále královi i chystaného daru (300 kg stříbra, 48 kg zlata) vypovídá o hodnotě zdraví. Starozákonní nemoc označená jako malomocenství není naše lepra, kterou zavlekli na Blízký Východ teprve vojáci Alexandra Makedonského ve 4. stol. př. n. l., ale spíše lupénka, nemoc, která může společensky diskvalifikovat a v těžkých fázích i ohrožovat život. V Bibli je malomocenství považováno za Boží trest (Nu 12,10–12), v rabínské literatuře je přímo Námanovo malomocenství uváděno jako trest za pýchu (Midraš Tanchuma: Někteří říkají – malomocenství přichází také kvůli pýše. V tom se můžeme poučit od Námana: „Muž tak mocný byl malomocný“ 2Kr 5,1.) Aramejský i izraelský král jsou anonymní – zřejmě i zde si autor hrál s kontrasty a naznačil tak nevýznamnost těchto významných. Aramejský král zřejmě očekával, že izraelský král či jeho dvorní proroci jsou schopni léčit, izraelský král v jeho dopisu viděl jen záminku k válce.

V 8–12: Příjezd Námana k prorokovi Elíšovi (kral. Elizeovi) je opět líčen mocensky kontrastně. Vojevůdce přijíždí ve vsi slávě s jízdou a vozy a prorok mu ani nevyjde vstříc ze svého domku, jen mu vzkáže, že se má sedmkrát omýt v Jordánu. Náman plane hněvem – čekal kouzla, důkladný exorcismus a ne rady.

V 13–14: Situaci zachraňují opět malí a bezejmenní služebníci, jejichž domlouvám Náman povoluje. V příběhu hrají ti nejmenší klíčovou roli – a velký Náman se stává malým, sestupuje sedmkrát na dno Jordánu, jak je to nařízeno při očišťování malomocných (Lv 14,7.9.16 – kombinace sedmeronásobného opakování rituálního úkonu a omytí vodou) a je jako malý chlapec. Pro uzdravení bylo tedy zřejmě ústřední, že dokázal vystoupit ze své role velkého vojevůdce a pána a poslechnout radu svých služebníků.

V 15–19a: Náman našel nejen zdraví, ale také víru v Boha Izraele a pokoru. Už nevystupuje z nadřazené pozice, ale nazývá se služebníkem. Elišovo odmítnutí darů je vlastně vyznáním víry, která je nakažlivá. Námanova vděčnost Elišovi se tak mění ve vděčnost Hospodinu. Vyžádá si tolik půdy, kolik unesou dva mezci – tedy asi 200 kg. V Damašku chce realizovat myšlenku kultické exterritoriality – kousek země zaslíbené, patřící Hospodinu, mít s sebou. Možná právě kvůli tomuto příběhu mají i dnes zbožní Židé v hrobě malý sáček hlíny ze Svaté země. Benjamin z Tudely, židovský cestovatel z 12. století, vypráví, že synagoga v Nahardeji v Persii byla prý celá vystavěna z hlíny a kamenů, přivezených z Jeruzaléma.

Také o naší staronové synagoze v Praze se říká, že vlastně není staronová německy „Altneu“, ale stojící pod podmínkou – hebrejsky „al-tnai“. Je totiž postavena z kamenů, které pochází z Jeruzalémského chrámu, a stavitelé je získali pod podmínkou, že až se bude chrám obnovovat, budou se muset vrátit. Text o nákladu země zaslíbené vyjadřuje, že víra není jen duchovní, ale také materiální záležitostí. Profesor Jan Heller jej vysvětlil tak, že každý člověk dostává ve svém těle několik desítek kilogramů svaté půdy (hebr. je země *adama* a člověk *adam*), v níž může uctívat Boha a obdělávat ji po zbytek života.

Závěr textu je zajímavý a zvláštní: když se bude aramejský král klanět v chrámu Baal Rimonovi, může se klanět i Náman. Náman bude sloužit pouze Bohu Izraele, ale pokud jde o toleranci a mezilidské vztahy, může se podílet i na bohoslužbě jiného náboženství. Náman je tak vzorem a patronem mezi-náboženského ekumenismu a také vzorem dobrého konvertity, který svým starým náboženstvím nepohrdá a neproklíná je, ale má ho v úctě – a zároveň je věrný jedinému Bohu Izraele. Snad i v tom dosavadním náboženství Bůh skrytě působil – na začátku textu je, že skrze Námana dal Hospodin Aramejcům vítězství (2Kr 5,1).

3. **Meditace nad textem**

Neviditelní hrdinové

Náman je úspěšný vojevůdce, ale je nemocný. Mocný – nemocný. Izraelského a aramejského krále ani neznáme jménem, naplňují jen své role. Skutečnými hrdiny zde jsou ti, kteří nejsou vidět a také zůstávají bezejmenní: zajatá izraelská dívka a vojevůdcovi služebníci. Bůh do svých příběhů zapojuje ty, kdo jsou bez moci, slabé a přehlížené. (1Kor 1,27–29) Jejich prostá svědectví a pokorná, ale vytrvalá slova zaznívají, nesou děj a jako jediná vedou k uzdravení.

Předsudky brání léčbě

Napětí mezi národy i společenskými vrstvami odhalují důvody potíží: pýchu a předsudky. Izraelský král jedná jen v logice moci a žádost aramejského krále vnímá jako provokaci; nemyslí na nemocného ani na proroka. Ukazuje tím, jak člověka může vlastní moc zaslepit a udělat z něj bezmocného pomoci bližnímu.

Náman si představuje rituální kouzlení (gesta, vzývání, dotyky); obyčejné ponoření v řece Jordán se mu zdá nedůstojné. Pocit vlastní nadřazenosti může bránit tomu, být poslušný a uzdravit se (Jk 4,6).

Důvěra uzdravuje

Lékaři musí člověk důvěřovat a poslechnout jeho rady. Také zde dochází k obratu, když Náman přijme radu svých služebníků, poslechne slovo proroka Elišy a sedmkrát se vykoupě v obyčejném Jordánu. Číslo sedm zřejmě vyjadřuje biblickou plnost a připomíná (nové) stvoření – zde stvoření nového zdraví. Námanův čin důvěry a víry přináší proměnu: jeho tělo je obnoveno „jako tělo malého chlapce“ (2Kr 5,14).

Uzdravený Náman vyznává Hospodina; prorok odmítá dary. Neúplatnost proroka ukazuje, že Boha nelze koupit. Boží milost není obchod (Ef 2,8–9). I Ježíš připomněl, že v Izraeli nebyl očištěn nikdo, „jen syrský Náman“ (L 4,27). Pro uzdravení tedy není podstatný původ ani velký majetek, ale obrácení vlastního srdce.

Námanovo poselství pro nás

Bezejmenní lidé mohou měnit dějiny. I my zažíváme situace, kdy jsme nahoře a někteří pod námi. Kde nám druzí lidé slouží – třeba jako úředníci – vyplatí se jim naslouchat, protože jejich rady bývají dobré.

Ale lze to vidět i naopak – z pohledu odspodu. I v naší společnosti se ukazuje, že hlas obyčejných, neviditelných lidí má účinek. Kromě slavných bojovníků proti rasismu, jako byl M.L. King, máme i ty neviditelné – například dobrovolníky z portálu Romea.cz, kteří upozornili na rasistické výroky jistého veřejného činitele; občanský tlak mu pak zabránil usednout do ministerského křesla. A po výrazných demonstracích nechal předseda vlády na výročí ruské agrese vyvěsit na parlamentu ukrajinskou vlajku.

Ukazuje se, že aktivní obyčejní lidé, kteří mají odvahu se vyjádřit, jsou důležití – a ohled na ně beze každá alespoň trochu demokratická vláda. A je to také dokladem, že bezejmenní hrdinové mohou ovlivnit svět. To není jen politický jev, ale připomínka biblické logiky: Bůh jedná skrze ty, kdo nejsou považováni za rozhodující.

Život nám přináší ještě jednu možnost – být v pozici Izraelců, k nimž přichází malomocný Náman. Být těmi, kteří přijmou druhé v nouzi a pomohou jim. I jako bezejmenní hrdinové můžeme přinášet světu Boží uzdravení. Cesta víry nás vede ke konkrétní lásce, k pomoci druhým a obraně jejich důstojnosti, ke skutkům skutečného pokoje, který vítězí nad samoučelnou mocí.

4. Liturgie

Biblické texty: Introit: Mt 8,11, evangelium: Mt 4,16-30, epištolní čtení: 1Kor 1,25–29, kázání 2Kr 5,1-19a, poslání Sk 10,34-35 + Ř 15,7, požehnání Ř 15,13 + Nu 6,24-26

Návrhy písní: Evangelický zpěvník: Nás zavolal jsi, Pane 315, Ozvi se, Pane můj 313, Svou víru s nadějí 343, Jeden Pán, jedna víra 769, Pane, dej, ať nás nic už nerozdvojí 689, zpěvník CČSH: Ó sešli pravdu svou 72, Buď Pánu čest 195, Učiň mě Pane nástrojem 296, další: O Námanovi ze Sýrie (Luděk Rejchrt)

Úvodní modlitba:

Pane Bože, učinil jsi nás svým stvořením, daroval jsi nám život. My tu jsme, dýcháme, žijeme. Poznáváme a učíme se přijímat náš všední život. Ten nás sám připravuje na situace, které mění naše představy a pochopení. Něco hravě zvládneme, jindy ale nechápeme, jsme zklamaní a propadáme hněvu či lhostejnosti i rezignaci. Snadno se rozčílíme a druhé obviníme, odsoudíme a vyškrtáme je ze svých životů, nebo se vydáme na útěk do našich vnitřních světů, kde máme svůj klid, a nemusíme nic řešit, nic investovat ze sebe sama. Přiznáváme, že vykročit k druhému člověku s ochotou porozumět, pomoci, sdílet se, je pro nás čím dál tím těžší. Někdy je jednodušší přidat se k názorům našich přátel, než si najít čas k vcítění se do druhých a pochopení situace, a teprve pak k mluvení a jednání.

Pane Bože, pro tebe je každý z nás vzácný a jedinečný. Vložil jsi do nás dary svého Ducha, které v nás mohou vzbudit důvěru ve tvé řešení a tvou pomoc, bez ohledu na to, čím zrovna procházíme. Prosíme, přicházej k nám, znovu se nás ujímej a vstupuj do všech neporozumění, která působí v našich srdcích uzavřenost a nechotu být s druhými. Pane Bože, potřebujeme pocítit tvůj dotek, tvoji blízkost, tvůj uzdravující soucit. Dej, ať dokážeme, překonávat strach, a můžeme cítit, že jsme tvé děti, které jsou ti blízko. Amen.

Modlitba po kázání:

Bože, děkujeme ti za všechny, kteří se zastávají slabých, za ty, jejichž jména neznáme, za ty, kteří přinášejí světlo do temnoty nenávisti. Děkujeme ti za příběh dívky, která ukazuje, že i malý hlas může změnit svět.

Přímluvy:

Prosíme za všechny, kdo trpí kvůli barvě pleti, původu nebo jazyku. Prosíme za ty, kdo se bojí ozvat. Prosíme za ty, kdo nesou rány minulosti. Prosíme za církve, aby byly místem smíření. Prosíme za nás samotné, abychom měli odvahu být tvými svědky.

Pane, uzdrav naše oči, abychom viděli tvůj obraz v každém člověku. Uzdrav naše srdce, abychom se nebáli překračovat hranice. Uzdrav naše vztahy, aby v nich nebylo místo pro nenávist. Uzdrav náš svět, aby v něm vládla spravedlnost a pokoj.

Tiché modlitby + Otče náš

Připravili: Mikuláš Vymětal, Petra Náhlovská, Michal Vogl, Lukáš Klíma, Jan Švoma, Marianna Sláviková

60 O Námanovi ze Sýrie

Luděk Rejchrt

1. „Po-mů - že mi ke zdra - ví i - zra - el - ský král!“

ří - ká Ná - man, ma - lo - moc - ný Ná - man, syr - ské ar -

1. D E G 2. D E

má - dy ge - ne - rál. To váž - ně ge - ne - rál.

2. /: „Za prorokem raděj jed’
do Samaří, dál! :/
Jede Náman, malomocný Náman,
syrské armády generál.
To vážně jede Náman,
malomocný Náman,
syrské armády generál.

3. /: „Abych se myl v Jordánu,
na blázna si hrál?“ :/
křičí Náman, malomocný Náman,
syrské armády generál.
To vážně křičí Náman,
malomocný Náman,
syrské armády generál.

4. /: „Proč bys to jen nezkusil,
čeho by ses bál?“ :/
slyší Náman, malomocný Náman,
syrské armády generál.
To vážně slyší Náman,
malomocný Náman,
syrské armády generál.

5. /: „Tobě chvála, Pane můj!
Tys mi zdraví dal!“ :/
zpívá Náman, uzdravený Náman,
syrské armády generál.
To vážně zpívá Náman,
uzdravený Náman,
syrské armády generál.